

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КРУГЛОГО СТОЛУ
«ПОВЕРНЕННЯ ТА ПЕРЕОСВОЄННЯ ТИМЧАСОВО
ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ У ДОНЕЦЬКІЙ ТА
ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ»**

**Маріуполь
МДУ
2021**

УДК 323.172(477.6)

Редакційна колегія:

д.політ.н., професор К. В. Балабанов, д.і.н., професор
І. М. Грідіна, д.політ.н., професор Н. П. Пашина, к.політ.н.,
доцент О. Л. Гільченко, к.політ.н., доцент М. В. Булик, к.і.н.,
доцент С. П. Пахоменко

Затверджено до друку Вченою радою історичного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 4 від 17 листопада 2021 р.)

П 42

Повернення та переосвоєння
тимчасово окупованих територій у
Донецькій та Луганській областях:
збірник матеріалів круглого столу /
За ред. К. В. Балабанова. —
Маріуполь : МДУ, 2021. — 88 с.

УДК 323.172(477.6)

© Маріупольський державний
університет, 2021

Список використаних джерел

1. Толстов С.В. Політика ЄС щодо Росії: основні проблеми та тенденції. Історико-політичні студії. Зб. наук. праць (2). 2015. С. 97-111.
2. Могеріні: в ЄС узгодили п'ять принципів взаємодії з Росією URL: <https://www.dw.com/uk>
3. Чого чекати від стратегічної дискусії у ЄС щодо відносин з Росією URL: <https://www.dw.com/uk/choho-chekaty-vid-stratehichnoi-dyskusii-u-yes-shchodo-vidnosyn-z-rosiieiu/a-56977028>.
4. Євросоюз представив нову стратегію відносин з Росією URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2021/06/17/7297565/>
5. Саміту ЄС-РФ не буде: як у Брюсселі обговорювали ідею зустрічі з Путіним URL: <https://www.dw.com/uk/samitu-yes-rf-ne-bude-yak-u-briusseli-obhovoriuvaly-ideiu-zustrichi-z-putinym/a-58039963>.

УДК 373.3/.5.091.212.8

ОСВІТНЯ МІГРАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ СЕРЕДНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ МАРІУПОЛЯ

Грідіна І.,

*д.і.н., професор кафедри політології та міжнародних відносин
Маріупольського державного університету*

Каргаполова А.,

*студентка IV курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії ОС Бакалавр
Маріупольського державного університету*

Петрова С.,

*студентка III курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії ОС Бакалавр
Маріупольського державного університету*

Чульська К.,

*студентка спеціальності 052 Політологія ОС Магістр
Маріупольського державного університету*

Сьогодні провідним містом Донецької області у всіх сферах життєдіяльності є Маріуполь, політика місцевої влади якого

останнім часом приділяє велику увагу питанням молоді. Інфраструктура, культурно-масові заходи, створення багатофункціонального вільного молодіжного простору для забезпечення змістовного та якісного дозвілля – усе це, тією чи іншою мірою, орієнтується на запити молодого покоління. Однак в місті, попри всі старання місцевої влади, залишається проблема освітньої міграції випускників середніх навчальних закладів. Спостереження та індивідуальні опитування показують, що є поширеними випадки, коли випускники шкіл надають перевагу контракту в закладах вищої освіти таких міст як Київ, Одеса, Харків, ніж гарантованим бюджетним місцям в ЗВО Маріуполя.

Актуальність даного питання полягає в тому, що територіальна міграція молоді може суттєво вплинути на демографічний фон регіону в досить короткі терміни.

За недостатньої кількості молоді збільшується економічне навантаження на працездатних жителів міста, що вимагає від місцевої влади пошуку додаткових коштів на соціальні витрати, медичне обслуговування (особливо актуально під час Пандемії Covid-19). Також дефіцит молоді створює депопуляцію, обмеженість економічного зростання, а відтак - і перспективи розвитку міста.

З метою виявлення основних причин виїзду молоді Маріуполя до інших міст для здобуття вищої освіти, а також вироблення рекомендацій для місцевої влади та ЗВО Маріуполя щодо залучення випускників до навчання у місті, аналітичною групою «Маріупольська аналітична група» було проведено аналітичне дослідження, зокрема за участю фокус груп старшокласників – майбутніх абітурієнтів.

На сьогодні у Маріуполі діє достатньо багато закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку фахівців за більше ніж 70 спеціальностями. На сайті міста (станом на 2020 р.) зазначалось, що ЗВО усього шість, а саме: Маріупольський державний університет; Приазовський державний технічний університет; Азовський морський інститут національного університету «Одеська морська академія»; Донецький юридичний інститут МВС України; Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, Інститут бізнесу та гостинності; Донецький

національний медичний університет – Медичний факультет № 3. Проте в місті діяв також Донецький державний університет управління, що не є зазначеним на сайті, і який розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2021 був приєднаний до Маріупольського державного університету. Авторами дослідження ж було нараховано ще два заклади: Маріупольський інститут МАУП та Маріупольська філія Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури.

Що до динаміки вступу школярів м. Маріуполя до закладів вищої освіти міста, то у 2021 р. 64% вступників обрали для продовження освіти місцеві навчальні заклади, 2020 р. 59%, у 2019 – 60%, що у цілому свідчить про збереження тенденції від'їзду випускників шкіл на навчання поза межі міста навіть під час ускладнень внаслідок Пандемії Covid-19.

Якщо порівняти топ-10 – найпопулярніших спеціальностей, які за останні два роки користувалися найбільшим попитом у абітурієнтів України, то усі вони представлені у ЗВО Маріуполя, за виключенням «Інженерії програмного забезпечення». Але навіть за наявності майже усіх популярних в ЗВО міста спеціальностей, майже половина випускників шкіл Маріуполя залишають місто, щоб отримати освіту поза його межами. Таким чином, мова не йде про дефіцит вибору, а про те, чому студенти не обирають для свого навчання ЗВО рідного міста.

У рамках цього дослідження було проведено 2 фокус-групи та опитано 20 респондентів, що є учнями 11 класів маріупольських закладів середньої освіти. Метою фокус-групи було виявлення основних причин, через які випускники залишають Маріуполь та не бажають вступати у місцеві ЗВО. Умовно причини можна розділити на 2 групи: «містодетерміновані», тобто ті, що стосуються безпосередньо м. Маріуполя та ті, що стосуються безпосередньо місцевих закладів вищої освіти.

До першої групи відносяться такі причини, як: проблема з екологією; відсутність перспектив розвитку; труднощі з подальшим працевлаштуванням.

До другої групи причин ми відносимо ті, що стосуються безпосередньо ЗВО м. Маріуполя, а саме: відсутність бажаної

спеціальності (як зазначалось вище, мова йде не про їх відсутність, а про необізнаність майбутніх абітурієнтів з їх наявністю у ЗВО міста); сумніви у якості викладання та компетенції викладачів; відсутність престижу маріупольських ЗВО; негативні відгуки про якість вищої освіти у місцевих ЗВО. «Обізнаність» школярів щодо якості освіти, престижності вишів тощо, як показали опитування, ґрунтується переважно на оціночних судженнях та переказах знайомих та рідних. Перелічені, загалом суб'єктивні, фактори умовно складають «синдром провінційного вищу» для маріупольських закладів вищої освіти.

Орієнтуючись на виявлені причини, загальний характер та емоційний фон отриманих відповідей, аналітичною групою «Маріупольська аналітична група» було вироблено рекомендації для місцевої влади щодо подальшої реалізації місцевої молодіжної політики:

1. Враховуючи те, що молодь називала саме екологію як один з вирішальних факторів від'їзду, місцевій владі варто активно сприяти вирішенню питань із встановленням очисних фільтрів на виробництвах і – головне – доносити свою позицію через ЗМІ до молоді, зробити молодь своїм союзником у боротьбі за чисте повітря міста.

2. Проводити аналітичні дослідження із залученням різних груп молоді м. Маріуполя задля виявлення проблем, що її турбують.

3. Залучення бізнесових кіл м. Маріуполя для створення практики іменних стипендій на навчання у ЗВО міста з подальшим працевлаштуванням.

Рекомендаціями для ЗВО м. Маріуполя стали такі:

1. Розміщення актуальною інформації для абітурієнтів на сайтах та у публіках соцмереж, а також проведення неформальної профорієнтації у школах із залученням студентів та випускників, які працевлаштовані за профілем.

2. Вдосконалення інформативної та іміджевої політики ЗВО. Для університетів в цьому напрямку важливим має стати саме рекламна кампанія, орієнтована на абітурієнтів в соцмережах, зрозумілий та інформативний інтерфейс сайтів в мережі Інтернет.

4. Постійне покращення якості навчання, доведення до абітурієнтам його креативність: системне вдосконалення професійної підготовки науково-педагогічних співробітників ЗВО, залучення до проведення занять відомих вчених, експертів, фахівців-практиків, ярмарки спеціальностей, популяризація студентських стартапів, залучення учнів старших класів до участі в студентських центрах та проектах, освітня мобільність протягом навчання тощо.

Окрім вище перерахованого, важливою на шляху припинення освітньої міграції молоді має стати спільна узгоджена політика місцевої влади та ЗВО. Оптимальними шляхами співробітництва можуть стати:

1. Проведення «аудиту» затребуваності спеціальностей щодо перспективи подальшого працевлаштування випускників у місті.

2. Співпраця у проведенні рекламної кампанії ЗВО, підвищення їх престижу та репутації.

3. Креативні реконструювання/ремонт будівель ЗВО м. Маріуполя, створення зовнішньої привабливості освітнього простору.

4. Використання чиннику «заміщувальної міграції». ЗВО та місцева влада можуть активніше залучати випускників шкіл з приміських населених пунктів, прифронтових та тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської області, забезпечивши таким студентам гідні умови проживання та соціального захисту.

УДК 327 (494):061.

РОЛЬ ШВЕЙЦАРІЇ У ВРЕГУЛЮВАННІ КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Єргакова В.,

*студентка IV курсу спеціальності 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії ОС Бакалавр
Маріупольського державного університету*

Швейцарія та Україна встановили дипломатичні відносини невдовзі після здобуття Україною незалежності у